

Kyberšikanovanie

Vysvetlenie pojmov

Šikanovanie: opakované a zámerné správanie, ktorého cieľom je vysmievať sa, ubližovať niekomu, ponižovať ho. Agresor zneužíva svoju moc nad obeťou.

Kyberšikanovanie (elektronické šikanovanie, cyberbullying, cybermobbing): forma šikanovania, pri ktorej sa používajú nové technológie, ako je počítač, internet, mobilný telefón. Prebieha vo virtuálnom priestore s využitím rôznych služieb a nástrojov, ako sú email, IM (instant messenger – napr. Skype, ICQ), čat, diskusné fóra, sociálne siete, stránky na zverejňovanie fotografií a videí, blogy, SMS správy, telefonáty.

Najčastejším negatívnym javom na internete je kyberšikanovanie. S častým používaním moderných technológií sa veľká časť šikanovania presunula do virtuálneho priestoru. Výhodou pre agresora je to, že je v anonymite, ľahšie ubližuje niekomu, komu sa nemusí pozeráť do očí, nevníma emócie obete a menej si uvedomuje závažnosť svojho konania. Často im to pripadá ako neškodná zábava. Pre obeť je kyberšikanovanie ešte závažnejšie, pretože nemôže pred ním uniknúť, agresori striehnu na svoj obeť v ktorúkoľvek hodinu.

Šikanovanie verzus kyberšikanovanie

- **Nemá časové a priestorové obmedzenie:** klasické šikanovanie sa väčšinou obmedzuje na jeden priestor (napr. školu), v prípade kyberšikanovania môžu útoky prichádzať kedykoľvek a kdekoľvek – stačí, ak má človek mobilný telefón alebo je pripojený na internet.
- **Rýchlo sa rozšíri k veľkému publiku:** v prípadoch klasického šikanovania sa o ňom väčšinou dozvedia priami účastníci v danej skupine. Pri kybernetickom šikanovaní sa môžu akékoľvek obsahy, ktoré sú zverejnené na internete alebo rozoslané cez mobil alebo email, rýchlo dostať k veľkému počtu ľudí, pričom je ich šírenie nekontrolovateľné.
- **Páchatelia môžu zostať v anonymite:** oni sami sa cítia bezpečnejšie a menej si uvedomujú, čo ich správanie spôsobuje, keďže nevidia reakciu obete. U obete prispieva anonymita páchatel'a k ešte väčšej podozrievavosti, neistote a strachu – nevie, voči komu sa má brániť, nevie, odkiaľ príde ďalší útok, páchatel'om môže byť ktokoľvek.
- **Kyberšikanovanie ľahšie prekoná rozdiely:** pre anonymitu a použitie technických prostriedkov je pre páchatel'ov jednoduchšie zaútočiť aj na niekoho, na koho by si v reálnom svete pre jeho autoritu alebo pozíciu netrúfli. Takto sa môžu ľahko stať obeťami kyberšikanovania napríklad učitelia či nadriadení.
- **Používa psychické prostriedky ubližovania a manipulácie:** na rozdiel od klasického šikanovania páchatel' a obeť nie sú v priamom kontakte, po kybernetickom šikanovaní nezostávajú viditeľné stopy fyzického ublíženia (zranenia, modriny, poškodené oblečenie a pod.).

Čo všetko môže byť kyberšikanovanie:

- **Urážanie a nadávanie:** prostredníctvom komentárov k fotografiám a videám alebo na nástenke na sociálnych sieťach; posielanie urážajúcich správ cez email, čat alebo mobil, nadávanie cez čat, anonymné telefonáty.
- **Obťažovanie, zastrašovanie, vyhrážanie a vydieranie:** opakované obťažovanie prezváňaním, anonymnými telefonátmi či nechcenými správami cez mobil, preťažovanie emailovej schránky

nevyžiadanou poštou, posielanie vírusov, vyhrážanie sa ublížením alebo smrťou. Páchateľ sa tiež môže nabúrať do profilu obeť, zmeniť jej heslo a následne tento profil upraviť. Vydiera obeť tým, že jej profil vráti pod rôznymi podmienkami. Na vydieranie môžu byť tiež použité fotografie alebo videá obeť.

- **Zverejnenie trápnych, intímnych alebo upravených fotografií alebo videí:** môže ísť o fotografie alebo videá, so šírením ktorých obeť nesúhlasí alebo o fotografie, ktoré boli vytvorené fotomontážou (napr. pripojenie tváre obeť k nahej postave alebo znetvorenie pôvodnej fotografie). Samostatnou kategóriou je Happy slapping, videá, ktoré zachytávajú agresívne alebo sexuálne útoky na obeť.
- **Šírenie osobných informácií alebo klebiet:** príkladom môže byť zverejnenie súkromnej komunikácie alebo ohováranie na sociálnych sieťach.
- **Vylúčenie zo skupiny:** napríklad z tímu v online počítačových hrách, zo skupiny priateľov na sociálnych sieťach, ignorovanie v komunikácii a v diskusných skupinách.
- **Krádež identity, vytváranie falošných a posmešných profilov, nenávistných skupín:** agresor získa prístup k údajom obeť a pod jej menom objednáva rôzny tovar z internetu. Páchateľ vytvorí obeť profil, v ktorom ju zosmiešňuje, ponižuje alebo založí skupinu na sociálnej sieti, ktorá prezentuje negatívny postoj k obeť. Ak sa dostane do emailovej schránky alebo profilu obeť, tak jej tiež môže vymazať správy alebo komunikovať s jej priateľmi a známymi, útočiť na iných ľudí, šíriť nepravdivé informácie.
- **Kyberšikanovanie** často prebieha medzi deťmi a dospievajúcimi. Stáva sa aj to, že žiaci takýmto spôsobom šikanujú učiteľa. Rovnako sa môže kyberšikanovanie objaviť aj medzi dospelými – medzi kolegami v práci, či bývalými partnermi po rozchode.
- **Kybernetické prenasledovanie (Cyberstalking):** môže mať rôzne podoby aj príčiny. Prenasledovateľ chce získať moc nad obeťou, manipulovať ňou. Svoje správanie nemusí posudzovať reálne, buď si vôbec neuvedomuje, že tomu druhému ubližuje, alebo nedokáže posúdiť, do akej miery mu ubližuje. Prenasledovateľ sleduje svoju obeť cez rôzne vyhľadávače, prezerá si jej profil na sociálnych sieťach, sleduje jej komunikáciu na čete, vyzvedá informácie od ostatných. Častou príčinou prenasledovania je „láska“.

Následky kyberšikanovania:

- zanedbávanie školských povinností, zlyhávajúce v škole, vyhýbanie sa škole, u dospelých podobné problémy v zamestnaní,
- psychosomatické ťažkosti (zdravotné ťažkosti spôsobené psychickými príčinami) – bolesti brucha, poruchy spánku, poruchy príjmu potravy
- pocity hanby, trápnosti, poníženia, smútku, depresie, úzkosti,
- neustály strach a pocit ohrozenia,
- pocit vlastného zlyhania, pokles sebavedomia a dôvery v ľudí,
- bezvýchodiskovosť a beznádej,
- násilie voči iným, pomsta,
- sebapoškodzovanie, samovražda.

Príklady kyberšikanovania zo zahraničia:

- **Gdaňsk, Poľsko, 2006.** Spolužiaci si ako cieľ šikanovania vybrali 14-ročnú Annu Halman. Vyzliekli ju, obchytávali a napodobňovali znásilnenie. Asi dvadsaťminútovú scénu nahrávali na mobilný telefón. Dievča sa s traumou nedokázalo vyrovnáť a obesilo sa.
- **Vermont, USA, 2003.** 13-ročný Ryan Halligan bol dlhšiu dobu vystavený kyberšikanovaniu. Spolužiaci o ňom na internete rozšírili, že je homosexuál. Dievča, ktoré sa mu páčilo, si s ním začalo četovať a následne zverejnila jeho ľúbostné vyznania na internete. Ryan následne spáchal samovraždu.
- **Missouri, USA, 2006.** 13-ročná Megan Meiereová sa zoznámila cez internet so 16-ročným Joshom. Nejakú dobu si s ním písala a zaľúbila sa do neho. Josh bola však v skutočnosti 49-ročná Lori Drewová, matka Meganinej kamarátky, ktorá chcela zistiť, čo si Megan myslí o jej dcére. Keď sa jej zdalo, že už zašla vo virtuálnom vzťahu príďaleko, chcela ho ukončiť tak, že sa k Megan začala správať hrubo – nadávala jej, zverejňovala o nej urážlivé komentáre a napísala jej, že tu na svete pre

ňu nie je miesto. Jej plán, podľa ktorého sa Megan mala uraziť a ukončiť komunikáciu, však nevyšiel. Megan spáchala samovraždu.

Ako sa chránit'

- Dobré si rozmyslite, čo na internete zverejníte a tiež to, komu inému dávate tieto údaje k dispozícii.
- Šikanovanie riešte okamžite. Čím dlhšie situáciu nechávate tak, tým sa môže zhoršovať a jej následky môžu byť závažnejšie. Dajte páchateľov vedieť, že vám jeho správanie prekáža a ak s tým neprestane, podniknete ďalšie kroky. Ďalej však s páchateľom nekomunikujte.
- Uschovávajte si dôkazový materiál (emaily, SMS, MMS, históriu četu, www stránky). Správy nemusíte čítať, ale použijete ich v prípade dokazovania
- Môžete nastaviť blokovanie správ od osoby, ktorá vás šikanuje. V četovej miestnosti alebo na sociálnych sieťach môžete nahlásiť obťažovanie správcovi stránky. Môžete sa tiež obrátiť na školu, ak sa kyberšikanovanie deje medzi spolužiakmi, na školského psychológa, na Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, kde sú pracovníci vyškolení na riešenie šikanovania alebo na Políciu SR. **Deti od 14-tich rokov sú už trestnoprávne zodpovedné a za vydieranie, ohováranie alebo vyhrážanie môžu byť postihované.**
- Najlepšou prevenciou kyberšikanovania je rozvíjanie vzťahov v realite, práca na riešení konfliktov, zvyšovanie schopnosti vcítiť sa do prežívania druhých.

Spracovala: PhDr. Jana Lutašová-Hust'áková, sociálny pedagóg